

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA DAŞINMAZ ƏMLAKIN
VAHİD KADASTRI VƏ MİLLİ MƏKAN MƏLUMATLARI
İNFRASTRUKTURUNUN FORMALAŞDIRILMASINA DAİR
KONSEPSİYA (2014-2020-Cİ İLLƏR)**

MÜNDƏRİCAT

1. Konsepsiyanın məqsədi
2. Mövcud vəziyyət
3. Azərbaycanda Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılmasının məqsəd və prinsipləri
4. Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun komponentləri
  - 4.1. Hüquqi normativ təminat
  - 4.2. İnformasiya ehtiyatları
  - 4.3. Baza məkan məlumatları
  - 4.4. Təşkilati struktur
  - 4.5. İnformasiya texnologiyaları və texniki vasitələr
5. Konsepsiya təkliflərinin icrasına dair tövsiyələr
6. Gözlənilən nəticələr

1. Konsepsiyanın məqsədi

Bu Konsepsiya Azərbaycan Respublikasında vahid informasiya məkanının tərkib hissəsi kimi baza məkan məlumatlarından istifadə əsasında daşınmaz əmlakın vahid dövlət kadastrı, ünvan reyestri və coğrafi məlumatlara söykənən digər zəruri informasiya ehtiyatlarını özündə birləşdirən Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun (bundan sonra - MMMİ) yaradılması və inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə hazırlanmışdır.

Azərbaycan Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunu – şəffaf və səmərəli daşınmaz əmlak idarəçiliyi məqsədləri üçün rəqəmsal məkan məlumatlarının əldə edilməsi, emalı, saxlanması və istifadəçilərə təqdim edilməsi ilə bağlı əlaqələndirilmiş sistemdir.

Bu sistem Avropada Məkan Məlumatları İnfrastrukturuna (INSPIRE) və onun Direktivlərinə (bundan sonra - Direktivlər) uyğun olaraq yaradılmalı və inkişaf etdirilməlidir. Sistem metaməlumatların vahid elektron məkana inteqrasiyasını nəzərdə tutur.

Azərbaycanda Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi zərurəti dövlət hakimiyyəti orqanlarının, bələdiyyələrin, təşkilatların, biznes qurumlarının və əhalinin tələbatından yaranmışdır. Burada əsas məqsəd daşınmaz əmlak idarəçiliyi ilə bağlı bütün səviyyələrdə yaxşı idarəetmə və səmərəli fəaliyyətlər üçün zəruri olan dolğun, etibarlı və çevik xarakterli elektron məkan məlumatlarından istifadə imkanının yaradılmasından ibarətdir.

Bu Konsepsiya Azərbaycanda daşınmaz əmlakın vahid kadastrı və Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılması və inkişaf etdirilməsinin məqsədlərini, vəzifələrini, bu sahədə nəzərdə tutulan tədbirləri, onların istiqamətlərini, tərkibini və ardıcılığını ifadə edir.

2. Mövcud vəziyyət

Keçən əsrin 90-cı illərindən başlayaraq dünyanın 120-dən çox ölkəsində Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunu yaradılmışdır. ABŞ, Avropa və digər dünya

ölkələrinin əksəriyyəti Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılması üzrə öz konsepsiyalarını hazırlamış və həyata keçirmişlər.

Ötən bu dövrdə Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunu artıq sınaqdan keçmiş, bu sahədə müəyyən təcrübələr qazanılmış, müvafiq struktur və proseduralar, iş mexanizmləri müəyyən edilmişdir. Bu infrastrukturun əsas rolu milli məkan məlumatları resurslarına vətəndaşların, dövlət hakimiyyəti orqanlarının, bələdiyyələrin, biznes qurumlarının müasir informasiya texnologiyaları vasitəsilə çıxışını təmin etməkdir.

Daşınmaz əmlakın vahid kadastrı, ünvan reyestri, daşınmaz əmlakın dövlət reyestri və digər bu kimi sistemlər Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılması üçün mühüm əhəmiyyətli informasiya ehtiyatı rolunu oynayır. Bununla yanaşı qeyd etməklə lazımdır ki, coğrafi məkan məlumatları əsasında digər dövlət qurumları tərəfindən yaradılan informasiya sistemləri və ehtiyatları da MMMİ-nin yaradılmasına və inkişafına xidmət etməlidir.

MMMİ-nin yaradılması və inkişaf etdirilməsi üçün ilkin mərhələdə dövlətin hərtərəfli fəal dəstəyi və bu sahələri maliyyələşdirməsi vacib rol oynayır. Lakin, məkan məlumatlarının və geoinformasiya xidmətlərinin bazarı, həmçinin daşınmaz əmlakın kadastrı sistemi inkişaf etdikcə, bu sahədə dövlət orqanlarının və özəl sektorun qarşılıqlı səmərəli tərəfdaşlığı yaranır.

Bununla belə, bütün dövrlərdə bu sahədə dövlətin tənzimləyici funksiyaları saxlanılmalıdır və bu, olduqca əhəmiyyətlidir. Məkan məlumatları coğrafi informasiya sistemləri üçün əsasdır və strateji əhəmiyyət daşıyır.

Son illər Azərbaycanda Elektron Hökumət təşəbbüsləri intensivləşmiş, hökumət tərəfindən ardıcıl olaraq Elektron Azərbaycana keçidin tam təmin edilməsi istiqamətində mühüm əhəmiyyətli dövlət proqramları qəbul edilmiş və icra olunmaqdadır.

2011- ci ilin may ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti dövlət orqanları tərəfindən elektron xidmətlərin göstərilməsi ilə bağlı tədbirlərin gücləndirilməsi barədə Fərman imzalamışdır və hazırda qeyd edilən Fərman icra ilə bağlı "Elektron xidmətlər"i vahid məkanda birləşdirən "Elektron hökumət" portalı yaradılmışdır və

bütün dövlət qurumlarının “Elektron hökumət” portalına inteqrasiyası təmin edilməkdədir. Azərbaycan Respublikasında MMMİ-nin yaradılması və bu infrastruktura daxil olan informasiya sistemlərinin vahid geoməkanda birləşdirilməsi isə “Elektron hökumət”ə keçidin digər istiqamətini tamamlamış olacaqdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 dekabr 2012-ci il tarixli, 800 nömrəli Fərmanı ilə “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası” təsdiqlənmişdir. İnkişaf Konsepsiyası Azərbaycan Respublikasının MMMİ-nin yaradılmasında əsas strateji sənəddir, eyni zamanda İnkişaf Konsepsiyasının qəbulu MMMİ-nin yaradılmasına sürətli təkan vermişdir.

Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun özəyini təşkil edən daşınmaz əmlakın qeydiyyatı və kadastrının idarə edilməsi sistemi, Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemi ilə bağlı institusional və qanunvericilik dəyişiklikləri edilmişdir. Əmlak idarəçiliyi sisteminin sadələşdirilməsi, çevik və dayanıqlı fəaliyyəti üçün müəyyən addımlar atılmışdır və hazırda bu tədbirlər davam etdirilir.

Hazırda icra hakimiyyəti orqanları, bələdiyyələr, təsərrüfat subyektləri daşınmaz əmlakla bağlı idarəçilik prosesində öz ehtiyacları üçün pərakəndə və əlaqələndirilməmiş şəkildə məkan məlumatları yaradırlar və istifadə edirlər. Bu əlaqələndirilməmiş fəaliyyət məlumatlara dair vahid yanaşmanın və tələblərin olmaması ilə müşayiət olunmaqla nəticə etibarilə daşınmaz əmlaklar barədə vahid informasiya sisteminin formalaşmasına maneə yaradır. Eyni zamanda ölkədə mövcud olan əsas reyestrlərin səmərəli və çevik mexanizmlərlə işləməsi və qarşılıqlı əlaqələndirilməsi vəzifələri aktuallaşmışdır (əhalinin reyestri, daşınmaz əmlakın reyestri, daşınmaz əmlakın vahid kadastrı, kommertiya hüquqi şəxslərinin reyestri, ünvan reyestri və s.).

Daşınmaz əmlakın vahid kadastrını və Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılmasını və inkişaf etdirilməsini zəruri edən amillər aşağıdakılardır:

- daşınmaz əmlak idarəçiliyi üçün zəruri olan rəqəmsal formatda məkan məlumatlarına ehtiyacların sürətlə artması;

- məkan məlumatlarına operativ və əlyətərli çıxış üçün şəraitin yaradılmasına tələbatın artması;
- məkan məlumatlarından səmərəli istifadə vasitəsi kimi geoinformasiya texnologiyalarının geniş yayılması;
- informasiya-kommunikasiya şəbəkələrinin, o cümlədən İnternet şəbəkəsinin inkişaf etməsi;
- xarici ölkələrdə məkan məlumatları infrastrukturunun intensiv inkişaf etməsi;
- Azərbaycan Respublikasının Avropaya inteqrasiya siyasətini həyata keçirməsi.

3. Azərbaycanda Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılmasının məqsəd və prinsipləri

Azərbaycanda Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılmasının əsas hədəflərindən biri dövlət və yerli özünüidarə orqanlarının, elmi idarələrin, təşkilatların və əhalinin məkan məlumatlarına sərbəst çıxışını və onlardan səmərəli istifadə etməsini təmin edən şəraitin yaradılmasıdır.

Göstərilən məqsədə çatmaq üçün aşağıdakı məsələlər həll edilməlidir:

- Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılması ilə bağlı dövlət qurumlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi və tənzimləmə funksiyalarının icrası üçün idarələrarası şuranın yaradılması
  - baza məkan məlumatlarının və metaməlumatların yaradılmasını və istifadə edilməsini tənzimləyən hüquqi bazanın yaradılması (qanunlar, qaydalar, dövlət proqramları, texniki rəqlamentlər, standartlar, normativ-texniki sənədlər və s.);
  - baza məkan məlumatları və metaməlumatlar əsasında özündə Azərbaycan Respublikasının və bələdiyyələrin məkan məlumatlarını saxlayan dövlət informasiya ehtiyatlarının yaradılması və inteqrasiyası;
  - məkan məlumatlarının tamlığını, etibarlılığını və çevikliyinə təmin etmək üçün baza məkan obyektləri haqqında məlumatları yaradan qurumların sayının artırılması, onların fəaliyyətinin düzgün əlaqələndirilməsi;

- baza məkan məlumatlarının və metaməlumatların yaradılması və səmərəli idarə edilməsi məqsədi ilə zəruri olan elmi, texniki və texnoloji təminatın yaradılması.

Azərbaycan Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi tədbirləri aşağıdakı prinsipləri əsas tutmalıdır:

- Azərbaycan Respublikasında indiyədək yaradılmış məkan məlumatlarından maksimal istifadə edilməsi;

- baza məkan məlumatlarını özündə saxlayan informasiya ehtiyatlarına çıxışın olması;

- obyektlər barədə məkan məlumatları yeniləşdirilən zaman əvvəlki yaradılmış məkan məlumatlarından istifadə edilməsinin məcburiliyi;

- məkan məlumatları infrastrukturunun yaradılması və onun istifadə edilməsi zamanı Azərbaycan Respublikasının təhlükəsizliyinin və milli maraqlarının təmin olunması, saxlanılan məlumatların, həmçinin fərdi məlumatların qorunması.

4. Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun komponentləri

Azərbaycan Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunu qarşılıqlı əlaqədə olan aşağıdakı komponentlərin məcmusundan təşkil edilməlidir:

- hüquqi normativ baza və çərçivələr;

- informasiya ehtiyatları (baza məkan məlumatları, metaməlumatlar və s.);

- təşkilati struktur;

- informasiya texnologiyaları və texniki vasitələr.

4.1. Hüquqi normativ təminat

Azərbaycan Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılmasında hüquqi bazanın yaradılması əsas amildir. Bunun üçün aşağıdakı addımlar atılmalıdır:

- mövcud hüquqi bazanın monitorinqinin aparılması, məkan məlumatlarının yaradılması və istifadə edilməsi sahəsində yeni qanunvericiliyin və mövcud hüquqi normativ aktlara dəyişikliklər edilməsi haqqında təkliflərin hazırlanması;

- baza məkan məlumatlarının və metaməlumatların yaradılması və təqdim edilməsi sahəsində icra hakimiyyəti orqanlarının və özünüidarə orqanlarının funksiyalarının təsbit edilməsi;

- baza məkan məlumatlarının yaradılmasının, tərtibinin, keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinin, saxlanılmasının, təqdim və istifadə edilməsinin texniki rəqlamentlərinin və standartlarının işlənilməsi;

- sahəvi texniki-normativ sənədlərin baza məkan məlumatlarından məcburi istifadəyə, bu məlumatların bazalarının aparılmasına, həmçinin sahəvi fondlarda saxlanılan baza məkan məlumatlarının təqdim edilməsinə dair məsələlərin dəqiqləşdirilməsi.

4.2. İnformasiya ehtiyatları

Məkan obyektlərini rəqəmsal şəkildə təsvir edən baza məkan məlumatları obyektin koordinatlarından, adından, ünvanından və başqa coğrafi məlumatlardan ibarətdir.

Baza məkan məlumatları dövlət sirri təşkil edən məlumatları, həmçinin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq çıxışı məhdudlaşdırılan məlumatları özündə saxlamır.

Baza məkan məlumatlarının tərkibi haqqında Azərbaycan Respublikasının hüquqi normativ aktının qəbul edilməsi təklif olunur.

4.3. Baza məkan məlumatları:

- məkan məlumatlarının yaradılmasında iştirak edən bütün dövlət və yerli özünüidarə orqanlarının, hüquqi və fiziki şəxslərin istifadə etməsi məcburidir;

- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi çərçivəsində açıq dövlət informasiya ehtiyatı elan olunur və istifadəçilərə təqdim edilir;

- texniki rəqlamentlərə və standartlara uyğun yaradılır.

Baza məkan məlumatlarından istifadə haqqı Azərbaycan Respublikasının informasiya sahəsindəki qanunvericiliyinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

Məkan məlumatlarına effektiv çıxışın təşkili metaməlumatlara daxil olan və əvəzsiz istifadəsi nəzərdə tutulan informasiyalardan istifadə etmək yolu ilə həyata keçirilir.

Metaməlumatlar məkan məlumatlarının axtarışı, keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi, faydalılığı və emalı üçündür.

İstənilən hüquqi və fiziki şəxs qəbul edilmiş qaydalar çərçivəsində məkan məlumatları yarada bilər, çünki bu məhsulun bazara çıxarılması metaməlumatların formalaşdırılması üçün stimullaşdırıcı amil olur.

Metaməlumatların istifadəsi, aktuallaşdırılması və idarə olunması iqtisadi cəhətdən sərfəli olduğuna görə məkan məlumatları mərkəzləşdirilmiş məlumat bankında saxlanılır.

Nəzərə alınmalıdır ki, baza məkan məlumatları üçün metaməlumatların istehsalı məkan məlumatları istehsalçıları üçün məcburi olacaqdır.

4.4. Təşkilati struktur

Azərbaycan Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi məqsədilə tədbirlərin səmərəli yerinə yetirilməsi üçün məkan məlumatları üzrə idarələrarası əlaqələndirmə şurası yaradıla bilər.

Eyni zamanda məkan məlumatlarının yaradılması sahəsində dövlət nəzarətini həyata keçirən, daşınmaz əmlakın vahid kadastrı və Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılmasına görə məsul olan müvafiq icra hakimiyyəti orqanının funksiyalarının dəqiqləşdirilməsi məqsəduyğundur.

Bununla yanaşı, ayrı-ayrı qrup məkan məlumatlarının və metaməlumatların toplanılmasını, emalını, saxlanılmasını və təqdim edilməsini təmin edən icra hakimiyyəti orqanlarının və təşkilatlarının müəyyən edilməsi də zəruridir.

4.5. İnformasiya texnologiyaları və texniki vasitələr

Bu Konsepsiya Təkliflərinin icrası verilənlər bazasının idarəetmə sistemlərindən, coğrafi informasiya sistemlərindən və telekommunikasiya vasitələrindən istifadə etməklə tipik texnologiyanın işlənməsini zəruri edir.

Bu texnologiya mütərəqqi metodlar əsasında baza məkan məlumatlarının və metaməlumatların ötürülməsini, emalını, saxlanılmasını, çevikliyi və istifadəçilərə çatdırılmasını təmin edəcəkdir.

5. Konsepsiya təkliflərinin icrasına dair tövsiyələr

Bu Konsepsiya Təklifləri ardıcıl və əlaqələndirilmiş formada həyata keçirildiyi halda gözlənilən nəticələr əldə ediləcəkdir.

Tövsiyə olunan addımlar:

- Azərbaycanada daşınmaz əmlakın vahid kadastrının və Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılması və inkişafı üzrə Milli Fəaliyyət Planının (“Yol xəritəsi”nin) hazırlanması;

- bu sahədə fəaliyyətlərin mütəşəkkil qaydada icrası üçün aidiyyəti dövlət qurumlarının təmsil edildiyi idarələrarası əlaqələndirmə şurasının yaradılması;

- əmlak idarəçiliyinə dəstək verən baza məkan məlumatlarının və metaməlumatların yaradılmasını, geoinformasiyalardan istifadə edilməsini tənzimləyən hüquqi normativ aktların hazırlanması və təsdiq edilməsi;

- daşınmaz əmlakın kadastr sistemində və əmlak idarəçiliyində funksiyaların təkrarçılığının aradan qaldırılması, hüquqların qeydiyyatı və kadastr prosedurlarının asanlaşdırılması;

- Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılmasına və inkişaf etdirilməsinə məsul olan müvafiq icra hakimiyyəti orqanının funksiya və səlahiyyətlərinin dəqiqləşdirilməsi;

- ilkin mərhələdə daşınmaz əmlakın vahid kadastrının və Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun yaradılmasına dövlət investisiyalarının ayrılması;

- təsdiq edilmiş texniki rəqlamentlərə və standartlara uyğun olaraq icra hakimiyyəti orqanları və bələdiyyələr səviyyəsində baza məkan məlumatlarının və metaməlumatların yaradılması və yayılması;

- baza məkan məlumatlarının yaradılması, keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi, saxlanılması, təqdim edilməsi və istifadəçilərə çatdırılması, məlumat bazalarının

tərtibi və aparılması sahəsində texniki rəqlamentlərin və standartların hazırlanıb təsdiq edilməsi;

- baza məkan məlumatlarının yaradılmasına və istifadəsinə, bu məlumat bazasının aparılmasına nəzarət sisteminin formalaşdırılması;

- iqtisadiyyat sahəsində, sahəvi, regional və bələdiyyələr səviyyəsində məkan məlumatları infrastrukturunu üzrə icra hakimiyyəti və bələdiyyə orqanlarında pilot layihələrin həyata keçirilməsi;

- Azərbaycan Respublikasında Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturundan istifadə edilməsi üzrə dövlətin müdafiə və təhlükəsizlik maraqlarının təmin olunması üçün tədbirlər planının işlənilməsi;

- məkan məlumatları sahəsində vahid standartlaşdırma sisteminin formalaşdırılması;

- Azərbaycan Milli Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun fəaliyyəti ilə bağlı kadrların hazırlanması, yenidən hazırlanması və ixtisaslarının artırılması, təhsil qurumları ilə qarşılıqlı əməkdaşlığın həyata keçirilməsi, xarici ölkələrdə kadr hazırlığı proqramlarından istifadə edilməsi;

- geniş miqyaslı maarifləndirmə və izahat tədbirlərinin həyata keçirilməsi.

6. Gözlənilən nəticələr

Azərbaycan Məkan Məlumatları İnfrastrukturunun fəaliyyətindən gözlənilən nəticələr:

- “Elektron hökumət”ə keçidlə bağlı mühüm istiqamətlərdən birinin fəaliyyəti təşkil ediləcəkdir;

- dövlət və bələdiyyə səviyyələrində əmlak idarəçiliyi sahəsində idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsi, onların icrasına nəzarət tədbirlərində məkan məlumatları ehtiyatlarından geniş istifadə edilməsi idarəetmənin keyfiyyətinin və səmərəliliyinin yüksəlməsinə zəmin yaradacaqdır;

- əmlak idarəçiliyi sistemi üçün məkan məlumatlarının yaradılması üzrə pərakəndəlik və təkrarçılıq aradan qaldırılacaq, bu baxımdan büdcə xərcləri azalacaqdır;

- vahid qayda və tariflərlə istifadəçilərə dolğun, çevik və etibarlı baza məkan məlumatları təqdim ediləcəkdir, məkan məlumatlarının keyfiyyəti artırılacaqdır;

- məkan məlumatlarının yaradılmasına və onlarla bağlı informasiya xidmətlərinin göstərilməsi sahələrinə investisiya qoyuluşları stimullaşdırılacaqdır, dövlət və özəl sektor arasında səmərəli əməkdaşlıq mexanizmi inkişaf edəcəkdir.